

МИЛИЦА Ј. ДЕЈАНОВИЋ¹
УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ. ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ТИПОВИ ТУЂЕГ ГОВОРА У РОМАНУ *КЊИГА О МИЛУТИНУ* ДАНКА ПОПОВИЋА

САЖЕТАК. Предмет нашег рада представља анализа типова туђег говора у роману *Књиџа о Милушину* Данка Поповића. У раду ћемо издвојити све типове и подтипове туђег говора и испитати им функцију. На самом почетку рада навешћемо структурне карактеристике управног и неуправног говора, а затим ћемо издвојити и анализирати примере забележене у роману који нам је послужио као корпус за ово истраживање. У анализи ћемо се служити класификацијом коју је први пут представио Милош Ковачевић.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: туђи говор; управни говор; неуправни говор; модели управног говора; модели неуправног говора; *Књиџа о Милушину*; Данко Поповић.

УВОД

Предмет овог рада представља анализа типова туђег говора у роману *Књиџа о Милушину*, познатог српског књижевника, Данка Поповића. Роман представља својеврсну исповест сељака из Шумадије. Главни актер радње је Милутин, и то нам писац наговештава већ у наслову романа, чиме се акценат ставља на Милутина, који је прототип право српског сељака. Кроз текст романа више пута се понавља да је Милутин *домаћин човек*. Поред Милутина, у роману се јављају и следећи ликови: Младен, Васи-

---

¹ milica.dejanovic@pr.ac.rs

Рад је примљен 28. фебруара 2021, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 21. децембра 2021.

лије, Павле, Рака Троцки, Велибор Ровић, Гвозденија, Живана, Радоје, Мијајло.

Циљ овог рада јесте да издвојимо све типове и подтипове туђег говора и да им утврдимо функцију. Очекујемо да најфреквентнији тип преношења туђег говора буде слободни неуправни говор, будући да је он карактеристичан за романескуну књижевност.

Како Милош Ковачевић истиче: „У анализи сваког прозног књижевноумјетничког дела незаобилазна тема истраживања јесу типови говора. А типови говора у сваком књижевноумјетничком дјелу су двоврсни: на једној страни је ауторски говор, а на другој – туђи говор. Туђи говор представља сваки исказ некога лица који је укључен у ауторски текст. Тако се туђи говор релацијски дефинише као категорија насупротна ауторскоме говору“ (Ковачевић, 2019а, стр. 30). Према мишљењу М. Бахтина, туђи говор представља „говор у говору, исказ у исказу, али истовремено и говор о говору, исказ о исказу“, те служи „за преношење туђих исказа и за укључивање тих исказа, управо као туђих у везани монолошки контекст“ (Bahtin, 1980, стр. 127–128).

Када анализирамо типове туђег говора у неком тексту, анализирамо начине преношења туђих речи у ауторски дискурс или текст. Постоје два модела преношења туђег говора: управни (директни) и неуправни (индиректни) говор.² Управни и неуправни говор, међутим, нису јединствене категорије, већ се могу јавити у великом броју варијаната/подмодела (Ковачевић, 2019а, стр. 30).

Последњих година у лингвистичкој литератури се сусрећемо са великим бројем радова који проучавају типове говора у књижевноумјетничком делу (уп. Бабић, 2014; Ашић и Додиг, 2014; Јањушевић Оливери, 2015; Мимовић, 2018; Реџић, 2019). Појава већег броја радова који се баве проучавањем типова туђег говора сасвим је оправдана, будући да типове преношења туђег говора проучава, такође, новија лингвистичка дисциплина – репрезентологија.³

² Ковачевић истиче да су управни и неуправни говор два неспорна граматицизована синтаксичка модела преношења туђег говора. Међутим, ако се уз синтаксички критеријум граматицизованости уведе и критеријум стилистичког поступка, онда постоји још један значајан тип преношења туђег говора, а то је „слободни неуправни или неправи управни говор“ (Ковачевић, 2019а, стр. 31).

Највећи допринос овој научној дисциплини дао је Милош Ковачевић, који је у раду *О ірамаїичко-сїилисїичком ішерминоси-сїему іуїїеї іовора* успоставио структурну класификацију туђег говора на типове и подтипове према разликама које се јављају на морфосинтаксичком или правописном нивоу (в. Ковачевић, 2012а). Поред наведеног, треба споменути и друге радове овог аутора у којима су описани типови преношења туђег говора у одређеним књижевноуметничким делима (Ковачевић, 2000; 2012б; 2012в; 2019а; 2019б). Према речима М. Николић, која је дала преглед србистичких истраживања типова туђег говора током последње две деценије, „може се претпоставити да ће репрезентологија и убудуће заокупљати пажњу проучавалаца у србистици“ (Николић, 2020, стр. 287).

КРАТАК ПРИКАЗ РОМАНА

Пре него што кренемо са анализом типова туђег говора, рећи ћемо понешто о садржају романа.

Књига о Милутину садржи четрдесет девет краћих поглавља која представљају структурно сложену причу Милутина Остојића. Наративни поступак је и те како сложен, а типови говора имају важну улогу у наративној структури. Све до четрдесет осмог поглавља заступљено је аутодијегетичко приповедање⁴ са унутрашњом фокализацијом⁵; стичемо утисак да прича тече из две перспективе приповедања: приповедају је Милутин као затвореник који своје доживљаје саопштава „синовцу“⁶ и Милутин као активни учесник у некадашњим догађајима.⁷ У четрдесет осмом поглављу романа долази до смене приповедача (поглавље под насловом: *Јесїе, ја сам Павле...*). Наиме, у том погла-

³ Репрезентологија је научна дисциплина која се јавила у XX веку. Она проучава форме исказивања туђег говора „у његовом међуодносу са ауторским, будући да се туђи говор и препознаје тек ако се посматра у суодносу с ауторским говором“ (Ковачевић, 2012а, стр. 13–14).

⁴ Подразумева приповедање у првом лицу у коме је приповедач истовремено и протагониста и јунак (Prins, 2011, стр. 25).

⁵ Под унутрашњом фокализацијом, како сазнајемо у *Наратолошком речнику* (Prins, 2011, стр. 54–55), подразумевају се опажајне или концептуалне рестрикције које се могу лоцирати – припадају једном или другом лику.

⁶ До краја романа ми не сазнајемо ко је, заправо, његов саговорник „синовац“ коме он поверава своју судбину (бар не са његовом јасном идентификацијом; једино што сазнајемо јесте да је чиновник по занимању).

⁷ Избор теме предодредио је овакав начин приповедања.

вљу сазнајемо да је Милутин мртав те приповедање на кратко преузима Милутинов друг Мијајло (чиме се прекида Милутинов наративни ток), који синовцу објашњава Милутинову смрт. Последње поглавље под насловом *Поред вајпре, увече, без ведла*, приповеда Милутинова жена Живана.

Роман започиње описом сарајевског атентата, што нам писац дочарава поднасловом: *Ласно је удићи љринца и једну жену*. Инкоативна реченица романа гласи: *Синовче, нисам ЈА⁸ раније дио овако љричљив*. А затим следи: *Овде ми је љвор омилио, овде, у зајвору. Раније – љслови, дрије, не дају љлаву љодићи ља заборављаш шља је јуче било, а сад, цео живош ко на глану. Сећам се свеља*. Инкоативна реченица романа има отварачку функцију (Katnić Bakaršić, 2001, стр. 270). Наиме, писац нам наговештава да је Милутин у затвору и да ће одатле започети своје приповедање и да ће оно тећи у „ја“ форми. Овај тип говора карактеристичан је за форму ја-наратора. Он је ненајављен и манифестује се као дијалог са деперсонализованом особом, коју Милутин назива „синовац“. Говор, иако је намењен „синовцу“, није наглашен или истакнут неким граматичким обележјима. Последњом реченицом из уводног параграфа, *Сећам се свеља*, писац нам наглашава да је реч о ретроспекцији. Заправо, кроз ретроспекцију ће нам Милутин дочарати дешавања у којима се јавља као сведок (посматрач) или главни актер (учесник у радњи).⁹

Иако бисмо на основу почетног начина приповедања могли да очекујемо да основна форма приповедања буде монолог, дело ипак представља сложени сплет различитих форми и типова говора. Смена облика приповедања у складу је са тематиком романа. Ми ћемо у овом раду представити и анализирати забележене типове туђег говора служећи се поделом коју је први представио Милош Ковачевић (2012а).

Структура романа искључује могућност постојања ауторског говора. Заправо, улогу ауторског говора преузели су управни монологски говори три лика-наратора (Ковачевић, 2019б, стр. 90). Наиме, у овом роману јавља се „ауторски говор у говору лика“ (Ковачевић, 2019б, стр. 101). Како Ковачевић истиче, може изгледати да сви јунаци романа говоре истим језиком, језиком њиховог аутора и наводи да „и код Ненадића се, као код Досто-

⁸ У роману није графостилемски истакнуто.

⁹ Према речима Ковачевића, приповедач у првом лицу истовремено постиже ауторитет очевица, „што је у ствари иманентни квалитет дотичне приповедне форме“ (Ковачевић, 2019б, стр. 83).

јевског 'појављује јунак чији је глас конципиран онако како се у романима обичног човека конципира глас самога аутора'" (Ковачевић, 2019б, стр. 76). Слично је и са Поповићевим романом – стиче се утисак да у роману нема језичке диференцијације ликова већ да сви ликови и у управном и у неуправном говору говоре дијалектом, односно Милутиновим говором. Ради боље карактеризације лика, Милутинов говор карактерише екавски изговор (са присуством икавизама) и низ дијалекатских особина карактеристичних за шумадијско-војвођански дијалекат.

Иако бисмо, како смо унапред наговестили, могли помислити да у роману нема идиоматске диференцијације, последње поглавље оспорава нашу мисао, будући да је Живанин (и само њен) говор диференциран у односу на Милутинов и говор осталих ликова¹⁰; наиме, њен говор не припада шумадијско-војвођанском дијалекту, коме припада Милутинов, већ се у Живаниновом говору сусрећемо са јекавском заменом старог гласа јат.

Бог ти помого, дијете.

Јесам, ја сам Живана Милутинова [...].

Баш, вала, тако – за инат судбини.

А ти ли си тај, благо мени! И благо мом Милутину.

Чула сам, чула. Све сам чула. Причали ми ови наши кад су се вратили са робије [...].

Иако није експлицитно изражено, читаво последње поглавље представља дијалог између Живане и синовца. Имплицитно нису изражена питања које је Живани постављао Милутинов синовац, али на основу њених одговора можемо извести такве закључке.¹¹ Финитна реченица романа гласи: *Добро, дијетџе, немој се ти здої тиоїа сикираїи, іроћи ће тио ја ће се на Милутиина забораваїи, ко да није нишиїа дило, ко да није ни тиосїојао; немој, длаїо мени, ти своју младу душу іроваїи и іерейїиїи, нека ти је доїом іросїо; Милутиин је дио сїар човек – све ја тиако, волим ја шїо је он дошо и шїо Милутиина има ко да жали, вако, насамо, кад дође и седне іоред*

¹⁰ Интересантна је чињеница да Живанину идиоматску диференцијацију примећујемо тек на крају романа. У њеним дијалозима са Милутином, диференцијација није била заступљена.

¹¹ Наиме, стиче се утисак да је имплицитно садржано питање које је Живани упутио Милутинов „синовац“, будући да се њен говор јавља у форми одговора на питање: *Да ли сїе Ви Живана, Милутинова жена?*

ваїре, увече, без ведла. Приповедање завршава Милутинова жена Живана.

У роману се сусрећемо са дијалозима¹² и полилозима¹³ који су, углавном, кратки и сажети, али често са више реплика. Они нису означени наводницима већ цртом, и тај начин маркирања управног говора присутан је у читавом тексту. Учеснике у дијалогу препознајемо на основу контекста или њиховим именовањем у ауторској дидаскалији.

УПРАВНИ ГОВОР

Под управним говором подразумевамо дословно преношење говора некога лица. Он може бити изражен независносложеном или зависносложеном реченицом. Управни говор има шест подмодела које је представио Милош Ковачевић (в. 2012а). На реализацију управног говора, према речима наведеног аутора, могу утицати бројни критеријуми: а) критеријум компоненте некомплетности; б) критеријум ортографске немаркираности; в) критеријум недословности; г) критеријум неизречености, што доводи до тога да се управни говор може јавити као *реплика дијалога* или *неуведени управни говор, слободни управни говор, уведени*

¹² Наводимо пример дијалога:

Моје ђред кућом, мајка и жена, ђограниле. Добро је, живе су и беле су им мараме. Ја не издржа – зовнем.

Милутиине, јеси ли ђи?! – ђоїрча ми Живана доїазом.

Јесам, Живана – кажем, а она сїаде ђреда ме, ђа ко да ми не верује. Рекла ди ђо їла-су, каже, а, еїо, не личиш ми на се.

Осїадо без ока, Живана – врдям ја їлавом усїрању (Роровић, 1986, стр. 51). У наведеном примеру дијалог се одвија између Милутина и његове жене Живане, што сазнајемо њиховим именовањем у ауторској дидаскалији.

¹³ Наводимо пример полилога који се одвија између Павла, Милутина и Василија.

Милутиине, – јави се Павле – де је нама Младен?

Како де је? – ђоїледам, сїварно, нема Младена.

Младене, Младене! – нема їа.

Вичемо, не озива се. Глас нам се враћа из їудура.

Да се враїиимо, није он далеко, засїо је. Наки не деже – Павле се ђовраїи, а нас неколико за њим.

Ено їа! – Василије ђрви уїлега Младена. У снейу (Роровић, 1986, стр. 29–30).

слободни уйравни јовор, фрајменїарни циїаїи или фрајменїарни уйравни јовор, недословни уйравни јовор, неуйравно-уйравни јовор, изречени и неизречени уйравни јовор (Ковачевић, 2012а, стр. 13–38).

Како Ковачевић истиче, „с обзиром на обавезне структурне компоненте модела, управни говор је увијек бинарна синтаксичка јединица, чији су нужни конституенти: а) говор лика (‘не-аутора’) као смисаони центар и б) говор аутора као компонента преко које се говор лика уводи у текст. Говор лика као туђи говор ортографски се маркира у писаном тексту, јер се од ауторске компоненте преко које се уводи у текст одваја или цртом или наводницима. Ауторска компонента као пратилачки текст аутора уз ‘туђи говор’ назива се ауторска дидаскалија или конферанса“ (Ковачевић, 2019а, стр. 31). Ауторска дидаскалија указује да је у питању пренесен туђи говор. Заправо, њена основна улога је да идентификује говорника пренесеног туђег говора. Њен „граматички центар, по правилу заузимају глаголи типа *verba dicendi*“ (Ковачевић, 2019а, стр. 31). Она се и ортографски издваја од осталог текста и обележава се наводницима или цртом. Може се налазити у препозицији (тада се, по правилу, обавезно ставља двотачка), постпозицији или интерпозицији. Наш корпус бележи примере са ауторском дидаскалијом у све три позиције.

СЛОБОДНИ УПРАВНИ ГОВОР

Уколико у управном говору дође до изостављања неке од компонента карактеристичних за управни говор, у питању је слободни управни говор. Зависно од тога да ли у управни говор улази или не улази ауторска дидаскалија, слободни управни говор се дели на неуведени и уведени слободни говор (Ковачевић, 2012а). У нашем корпусу забележили смо примере и са уведеним и са неуведеним слободним управним говором.

УВЕДЕНИ СЛОБОДНИ УПРАВНИ ГОВОР

Уколико се приликом дословног преношења туђег говора укину ортографски маркери, а остану ауторска дидаскалија и говор лика, јавља се посебан тип управног говора, који се назива *уведени слободни уйравни јовор*. Како Ковачевић истиче, овај подтип говора показује највећи број графостилемских могућности „како у погледу употребе правописног знака за одвајање дидаскалије и говора лика тако и у погледу избора употребе великог

или малог слова“ (Ковачевић, 2012а, стр. 19–20). Наш корпус бележи примере са оваквим начином преношења туђег говора. У ексцерпираним примерима дидаскалију ћемо истаћи подвлачењем, а управни говор курзивом.

Увредам прилику да прићем Младену насамо и све му скинем са срца, а он ме резили: *Не може се, вели, о њој судити из сељачкој ојанка. То су круја њињања историје и њолишке, њвоји су, вели, видици скучени, Милушине. Ти, вели, њовориш ко да њи је Срем њуђа земља. Срем је, вели, наша земља, у њему живе најбољи Срди* (Роровић, 1986, стр. 16).

А жена ко жена, не жали га, каже: *Милушине, може се десити, не дај Боже, да њојнеш, ња нека се види да си био домаћин човек* (Роровић, 1986, стр. 8).

Јеврем ми за леђима дограда: *немој, Милушине, са мрњваца њејријашељској да скидаш обуђу, сњићи ће ње несрећа, вели, скини је са нашеј мрњваца, има и – њоказује ми рукама на сњрмовачке њоложаје* (Роровић, 1986, стр. 17).

Уведеним слободним управним говором Милутин врши реконструкцију говора својих саговорника, будући да роман представља евокативну причу о ратним догађајима, који бивају пренесени кроз говор наратора (Милутина) и нису обележени употребом наводника или црте који су показатељи цитираности туђег говора чиме се „дезактуализује компонента његове аутентичне, а јача значење апликативне сликовитости“ (Бабић, 2014, стр. 149). Будући да се ауторска дидаскалија у забележеним примерима јавља у препозицији, управни говор одвојен је двотачком и употребом великог почетног слова (у примерима 1 и 2) или малог слова (пример 3). Уколико обратимо пажњу на структуру ауторске дидаскалије, приметимо да она садржи глаголе говорења (*казати, вели* – можемо их сматрати стилски неутралним), али и глаголе који садрже компоненту говорења¹⁴ (*резилити*¹⁵, *дојорадити*¹⁶ – појачавају експресивност управног

¹⁴ Милош Ковачевић их назива прегнантним глаголима. Њима се указује на начин на који је реплика саопштена (уп. Ковачевић, 2000, стр. 255–258).

¹⁵ Глагол *резилити* садржи компоненту говорења „срамотити, брукати, ружити, кудити“ (РСМ 5, 1973, стр. 494).

¹⁶ *Бојорадити* дисмо, такође, могли сврстати у групу глагола који садрже компоненту говорења, будући да се јавља у значењу „преклињати, усрдно молити понављајући стално ’бога ради’, просити“ (РСМ 1, 1967, стр. 236).

говора), уз истицање субјекта који изговара наведене речи (Младен, Живана, Јеврем).

НЕУВЕДЕНИ СЛОБОДНИ УПРАВНИ ГОВОР

У лингвистичкој литератури се под слободним управним говором подразумева говор лика без конферанси и ортографских маркера: знакова навода, црта. На тај начин туђи говор своди се само на говор лика. У нашем корпусу забележили смо следеће примере са неуведеним слободним управним говором:

(1) Шта је ово питам Младена – онако насамом, у поверењу. А он ми душа наша, објашњава. Бујари су нам пресекли одсиујницу низ вардарску долину и набацили нас на Алданију, грујої љуша немамо (Роровић, 1986, стр. 19).

(2) И све нас доктор Ристић учи како треба да се држимо кад на улице изађемо. Немојте бићи смешни и здунени, исправиће се и ледајће ойворено, ви сће војска, дили сће војска, шшо се сад љосићујеће [...] (Роровић, 1986, стр. 36).

(3) А моја мајка, Гвозденија, ко да је знала, стражари код секире, не да ми прићи. Сикиром се кућа не драни, неїо сирљењем (Роровић, 1986, стр. 56).

Неуведени слободни тип управног говора чест је начин преношења туђег говора у анализираном роману. Он није најављен нити посебно истакнут употребом ортографских знакова,¹⁷ али је на основу контекста, али и на основу употребљених заменичких и глаголских облика, јасно да је у питању директан начин преношења говора. Контекст нам пружа могућност идентификације говорника (Младен, доктор Ристић, Гвозденија/мајка).

ФРАГМЕНТАРНИ УПРАВНИ ГОВОР

У нашем корпусу забележили смо примере са употребом фрагментарног управног говора.¹⁸ Наиме, *фрајменшарни цишаш* или

¹⁷ Како бисмо истакли управни говор, употребили смо курзив.

¹⁸ Лексеме и синтагме које је Поповић ставио под наводницима и истакао курзивом, не представљају у свим случајевима фрагментарни цитат, већ служе као начин маркирања датог садржаја (Ковачевић, 2019в, стр. 287), о чему сведоче примери: (1) Али реко: Немој, Перо, Манојло је рањаван, човек је болестан, и стока је скапавала на љушевима наше судбине (Роровић, 1986, стр. 53); (2) Да ли си, чича, видео «црвене»? – пријахује један на коњу, ваљда је официр (Роровић, 1986, стр. 102).

фрагментарни управни говор подразумева дословно навођење дела говора лика, који је укључен у структуру ауторског или неуправног говора (Ковачевић, 2012а, стр. 21). Наиме, како М. Бабић наводи, појава фрагментарног управног говора у вези је са уплитањем тачке гледишта лика у тачку гледишта наратора (Бабић, 2014, стр. 149).

Примери са фрагментарним управним говором:

(1) Поштено да ти кажем, синовче, нисам будала, видим што видим, наоблачило се грдно; опет јека од сватова, опет се неко «царство небеско» спомиње и неко Косово припрема – стра ме, политика је курва, свака кука себи вуче [...] (Роровић, 1986, стр. 74).

(2) И поп Коста постао војвода, назвао се «орашачки», ко да је његов Орашац. И да је бар из Орашца родом. Мало му је што су га људи поштовали, мало му што има шесторо деце, попадију и тријес кошница чела, него оће још и влас, војводом се прогласио. Нико више не сме да га ословљава ко пре, да му каже «попе», или «оче», сви га зову – «војводо»! (Роровић, 1986, стр. 80).

У наведеним примерима можемо уочити да је фрагментарни цитат означен графостилемски – употребом наводника, како би се нагласило да је у питању туђи говор. Фрагментарним управним говором у забележеним примерима постиже се преношење туђих речи које бивају контекстуално уклопљене у говор наратора – Милутина. На тај начин, према мишљењу М. Бабић, наглашава се „његова неактуелност у временском оквиру приповиједања, јер тај говор представља раније или давно изречени говор.“ (Бабић, 2014, стр. 149). Ове конструкције можемо сматрати хибридни, јер како Бахтин истиче, оне по својим граматичким карактеристикама и композиционим обележјима припада једном говорнику, али су заправо „помешана два исказа, два говорна манира, два стила, два 'језика' два смисаона и два вредносна видокруга“ (Bahtin, 1989, стр. 63).

НЕДОСЛОВНИ УПРАВНИ ГОВОР

Уколико при преношењу говора лика као управног, исказ не буде дословно пренесен (онако како је изречен), већ се јавља у виду препричаног или уопштеног исказа, реч је о недословном управном говору (Јањушевић Оливери, 2015, стр. 135). У нашем

корпусу забележили смо два примера са недословним управним говором, што нам сведочи о томе да овај начин преношења туђих речи није чест у роману *Књиџа о Милутину*.

Зато ћутим, а он једнако држи руку на мом рамену и све се осврће да га ко не види, па ми вели: чича Милутине, џака је и џака сџвар¹⁹, ово је револуција, она не може без жртава (Роровић, 1986, стр. 130).

Ама, жено, слушај ти мене, немој да се касни – џака је и џака сџвар, испричам јој шта је било са ћупријом, а она ћипи, оће за очи (Роровић, 1986, стр. 88).

У забележеним примерима сусрећемо се са недословним преносом говорног садржаја Милутиновог саговорника у примеру (1), али и Милутиновог сопственог говора, у примеру (2). Да је у питању недословни управни говор показују редупликационе деиктичке лексеме²⁰ џака и џака. Будући да је одређени део садржаја исказан деиксама, односно недословно пренесен, сматра се да је он ирелевантан и да акценат није на том делу садржаја.

ИЗРЕЧЕНИ И ПОМИШЉЕНИ УПРАВНИ ГОВОР

Управни модел, с обзиром на то да ли глагол у ауторској дидасталији садржи компоненту изговорености или неизговорености, може се реализовати у два подмодела: 1) изречени управни; 2) неизречени или помишљени управни говор (Ковачевић, 2012а). Код изречених управних говора у ауторској дидасталији јављају се глаголи који указују да је исказ изречен. Слично је и са помишљеним или неизреченим управним говором. Наиме, у њему се најчешће срећемо са глаголима попут: *мислим се, ћуџим, размисљам*, који указују да је у питању исказ који није изречен, већ помишљен. У нашем корпусу забележили смо оба подмодела управног говора.

ИЗРЕЧЕНИ УПРАВНИ ГОВОР:

(1) Мени је ово трећи рат, а теби, Перо, и твом брату Јефти није ни први – *кажем* (Роровић, 1986, стр. 9); (2) Полакоте,

¹⁹ Курзивом смо истакли деиктичке лексеме.

²⁰ У улози деиктичких лексема јављају се заменице или заменички прилози (Ковачевић, 2012б, стр. 319).

учо, полако, немој тако све из једног витиља, нисмо ми деца – вели Павле и намигује на ме (Роровић, 1986, стр. 6); (3) Добро, Велиборе, а колико ће то да кошта? – *јави се* Чедољуб Петровић, био онда још жив (Роровић, 1986, стр. 7).

ПОМИШЉЕНИ ИЛИ НЕИЗРЕЧЕНИ УПРАВНИ ГОВОР:

(1) Ласно је убити једног принца и једну жену, ама рат се не добија убијањем принчева и жена – *мислим се* (Роровић, 1986, стр. 6); (2) Суде, свевишњи, зашто је он школе учио и по Београду базо – *мислим се, ал се савлађујем* (Роровић, 1986, стр. 40); (3) Е баш добро што смо опет страдали за неку словенску браћу – *мислим се, ал ћућим* (Роровић, 1986, стр. 16); (4) Твоја кућа и твој отац чекају те, то је тачно, ал ти нећеш доћи, *мислим се*, тебе ће у кречану, а можда и нас за који дан (Роровић, 1986, стр. 18); (5) *Не смем рећи* – много је за један народ, поготову овако мали као што смо ми, ако га буду нагонили да умире за сваку реку. Ваљда свака река има свој народ који треба да умире за њу (Роровић, 1986, стр. 25); (6) Ја станем, па *се мислим*: узесмо Македонију лево од Вардара, а сад изгубисмо Србију. И толике људе. А колико ли ће нас још остати по овим планинама и јаругама, *јомишљам*, која је то рачуница (Роровић, 1986, стр. 19); (7) Слабо ја знам о рекама, а за ову први пут чујем. *А не смем рећи*: е, мој поручниче, и несрећниче, зар си се школовао да би омаловажавао свој народ (Роровић, 1986, стр. 25).

Будући да роман има за циљ да прикаже ратна дешавања и превирања, али и Милутинове унутрашње „борбе“ и неслагања, тематика романа је условила постојање већег броја примера са *јомишљеним јовором*. Иако ликови својим коментарима иницирају Милутина да изнесе своје ставове, они нису увек изговорени. У стању неслагања, узбурканости, Милутин не изражава увек својим саборцима властита схватања и виђење ситуације, већ то предочава читаоцу употребом помишљеног говора.

УПРАВНИ МОНОЛОШКИ ГОВОР

Употреба ја-форме приповедања „подразумијева управни говор као доминантни тип преношења говора, и то у форми монолога“ (Ковачевић, 2019б, стр. 83–84). Слично Ненадићевом *Дорошеју*, у коме, према речима Ковачевића, „монолошки управни говор представља пандан ауторском ’ја’“ (Ковачевић, 2019б, стр.

84), и у Поповићевом роману наилазимо на такву ситуацију. У нашем корпусу сусрећемо се са примерима у којима се јавља управни монолошки говор, који није било лако разликовати од неизреченог или ти помишљеног управног говора, будући да се и у управном монолошком сусрећемо са глаголима који указују да исказ није изречен.

Монолошки управни говор, како Ковачевић истиче, није синтаксичко-стилистички јединствена категорија, него се може остварити у различитим варијантама, односно може се јавити као: *слободни управни говор у функцији ауторског говора, солилоквијумски управни говор, или монолошки говор у форми реторичког питања* (Ковачевић, 2019б, стр. 84). Управни монолошки говор није посебно истакнут на графостилемском нивоу, иако се у појединим делима они посебно истичу (уп. Ковачевић, 2012б, стр. 316–318). Наш корпус показује присуство сва три типа управног монолошког говора, што је донекле и очекивано и у складу са темом и начином приповедања.

Наводимо пример управног монолошког говора у функцији ауторског говора:

Не могу тачно рећи у ком оно месту беше, тек доделише воду волове. Скупило се, богами, седамдесет волова које од артиљерије, које од коморе (Роровић, 1986, стр. 26).

Следи пример са управним солилоквијумским монолошким Милутиновим говором:

Склони се ја, па кући. У себи кажем: подаље од меане, Милутине, нема никакве потребе да ти некога јашеш и да исправљаш криву Дрину, ти имаш своја посла, своју кућу и стоку. Домаћину и честиту човеку за јахање је потребан коњ, није комшија. Па је л' тако! Што да јашем једног меанцију, тако рећи једног простака. Ако не буде веће асне од мог ратовања, нека је и меанцији богом просто (Роровић, 1986, стр. 53–54).

У нашем корпусу забележили смо и управни монолог у форми реторичког питања:

Не могу да будем паметан: зашто убијају и оне који већ умиру? Ваљда су прокљували да имамо по коју сребрну црквицу и по који жућак – показали им Срби кад су куповали сено за волове и коње (Роровић, 1986, стр. 24–25).²¹

НЕУПРАВНИ ГОВОР

Неуправни говор подразумева преношење туђих речи уз извесне модификације. Јавља се насупрот управном говору. Неуправни говор, попут управног, може се јавити у неколико подмодела, те разликујемо: неконекторски неуправни говор, експресивни неуправни говор, полууправни говор, дословни неуправни говор, слободни неуправни говор или неправи управни говор и полуслободни неуправни говор (в. Ковачевић, 2012а).

Преношење туђег говора врши се обликом зависносложене реченице. Неуправни говор структурише се према принципима хипотаксе (Ковачевић, 2012а, стр. 18). Он се састоји од ауторске дидаскалије и репродукованог исказа. Ауторска дидаскалија је главна клауза, док неауторов говор има форму зависне клаузе. Разлика између управног и неуправног говора уочава се и на плану ортографије. Наиме, за разлику од управног, неуправни говор није маркиран правописним знацима (наводницима или цртом).

Наводимо примере са неуправним говором:

(1) После нам официри објашњавају како смо у Срем кренули да ћомоїнемо наше савезнике, да Шваде и Мађаре вежемо за седе (Роровић, 1986, стр. 15).

(2) А тај перорез јуче му дао престолонаследник, кад је обилазио положаје, па Војислав сав срећан беше. Фалио ми се да ће ћерорез однеїи кући, да се Дикинци њим ћоносе. И да ћа чувају (Роровић, 1986, стр. 12).

(3) Грују беше добар човек, штета што погиде тако брзо. Кажу да је сїрадо неїде на Злаїибору, дио рањен, ћа кад су њини осїуїили у Нову Варош и осїавили рањенике, Немци дошли и изїазили ћенковима, целу долницу, ћа и јадної Груја, дої да му душу ћросїи (Роровић, 1986, стр. 88).

Примери у којима је неуправни говор истакнут курзивом, јесу форме изричних клауза са везницима како и да који служе за преношење туђег говора као неуправног, уз коришћење глагола *објашњаваїи*, *хвалиїи* (дијалекатски *фалиїи*) и *казайи*. У

²¹ Овај пример бисмо могли посматрати и као Милутинов унутрашњи дијалог.

наведеним примерима (изузев трећег) јасно се може одредити лик чији говор Милутин преноси. Међутим, у примеру (3) Поповић врши преношење неуправног говора лица чији идентитет није саопштен „или чији идентитет није релевантан за ток приче, због чега аутор бира безличну форму (*кажу, њрича се*), којом уводи индиректни говор“ (Јањушевић Оливери, 2015, стр. 132). Поред наведених примера забележили смо и примере неуправног говора у којима примећујемо одсуство везника, што их сврстава у модел *неконекторској неуправној* говора.²²

А Рака Троцки се узмуво, криво му на Павла. Брани Арнауте. Они су, *каже*, људи недужни, они су народ сиромашан, много израбљиван. Срби су се грдно огрешили о овај народ (Роровић, 1986, стр. 28).

Може се, *вели*, видети и да се много не завирује – стра га, ваљда, да се ми не обрукамо у Африци, ал де може Србин да не завирује, све му чудно, и стока им није ко наша, а растиње – поготову (Роровић, 1986, стр. 35–36).

Као што можемо видети из наведених примера, у дидаскалији се налазе глаголи говорења (*каже* и *вели*). Посебно је занимљив други пример, у коме се јавља и Милутинова реплика на исказ изражен неуправним говором.

СЛОБОДНИ НЕУПРАВНИ ГОВОР

Слободни неуправни говор одлика је само романескне књижевности (Ковачевић, 2019). Он подразумева „изговарање туђих рјечи као да су властите“, а од неуправног говора се разликује „тима што није уврштен као зависна реченица, што није ни управни, а од управнога разликује се тиме што су према њему три лица примијењена као у неуправноме“ (Катић, 1986, стр. 354). Слободни неуправни говор се може реализовати у две варијанте: са уводним глаголом, и без уводног глагола (Ковачевић, 2012г, стр. 268). Слободни неуправни говор меша ознаке два дискурса, два стила, два језика, два семантичка и аксиолошка система (Prins, 2011, стр. 185). Он представља „уједињење аутор-

²² Како Ковачевић наводи „Модел неконекторског неуправног говора дијели са (основним) моделом неуправног говора све граматичке особине, осим присуства везника. А редукција везника подразумијева укидање формалне граматичке везе између ауторске дидаскалије као управне клаузе и исказа говорника (лика) као зависне клаузе“ (Ковачевић, 2012а, стр. 25).

ског и говора лика“ (Ковачевић, 2019а, стр. 36). У литератури се још назива и неправи управни говор. Овај тип говора се од управног разликује по одсуству везника и ауторске дидаскалије.

Како Ковачевић наводи, „избор предикатских и замјеничких форми – што диференцирају управни говор, с једне и неуправни и слободни неуправни говор с друге стране – зависи првенствено од тога да ли је *наратор* (*приповједач*) укључен активно (као *поворник* или *саговорник*) у *поворни догађај* који се слободним неуправним говорном евоцира“ (Ковачевић, 2012в, стр. 333). Зависно од укључености или неукључености наратора као говорника или саговорника, Ковачевић издваја два, а с обзиром на критеријум броја четири, синтаксичка модела слободног неуправног говора: 1) неукљученост наратора подразумева „*прећварање првога лица једнине или множине* из управног говора у *преће лице једнине или множине* у слободном неуправном говору“ и 2) укљученост наратора које подразумева „*прећварање другога лица у прво, или обрнуто: првога лица у друго*“ (Ковачевић, 2012в, стр. 333).

У нашем корпусу забележили смо пример са употребом слободног неуправног говора. Користећи начин који користи Ковачевић, у загради ћемо, и уз употребу стрелице, навести реконструкцију глаголских и заменичких облика управног говора:

Круна, влада и политичари су приметили кавгу и заподенули рат. Ако си бре, и краљ, мораш разумети. Ја сам ти круну сачувао. Сачекај побогу, док јунице стасају, да се отеле па да Милутин [*←ја*] подигне [*←подићем*] и телад и да и' прода [*←продам*] ко бикове, па да буде и за Милутина [*←мене*] и за државу, не може држава да узме све, а Милутин [*←ја*] да остане [*←останем*] го ко пиштољ, није мени држава мађија, ама нисам ни ја њој пасторче (Роровић, 1986, стр. 60).

У слободном неуправном говору „с апстрактно-граматичке тачке гледишта – говори аутор, док с тачке гледишта стварног смисла целог контекста – говори јунак“ (Бахтин, 1980, стр. 164). У књизи о Милутину, Милутин је и наратор и лик. Наиме, како нам показују забележени примери са слободним неуправним говором, догађај из прошлости предочава нам Милутин, али притом не користи облик управног говора (прво лице једнине), већ га саопштава из перспективе наратора. Заправо, како забележени пример показује, долази до замене ја-форме припове-

дања, он-формом, о чему нам сведоче глаголски (прода: продам) и заменички облици (Милутина: мене).

ПОЛУСЛОБОДНИ НЕУПРАВНИ ГОВОР

Према речима Ковачевића, полуслободни неуправни говор „служи за преношење изреченог говора лика с уједињеном тачком гледишта аутора и лика“ (Ковачевић, 2012а, стр. 31). Заправо, полуслободни говор служи за нараторову евокацију говора некога лица или пак за евокацију властитог дијалога са неким другим ликом. Овај тип неуправног говора по својим структурним карактеристикама подударан је неконекторском неуправном говору, будући да поседује ауторску дидаскопију и препричани исказ лика (Ковачевић, 2019б, стр. 88). У нашем корпусу сусрећемо се са примерима употребе полуслободног неуправног говора који представљају евокативни говор који је Милутин Ђоравећи у затвору препричао синовцу. Наводимо неке од њих:

А начелник се прави невешт. Шетка, унервозио се, гризе дрк. Не разуме [←Не разумем], каже, зашто он [←ја] мене [←*иједе*] не би могло да уапси [←не дих мојао да ухайисим]; није [←нисам], вели из нашег [←вашег] краја него отуд из бивше Аустрије па не зна [←не знам], санћим, зашто он [←ја] не сме [←не смем] да ме [←*ије*] апси [←хайисим] (Роровић, 1986, стр. 62).

Нигде никог у чаршији, ни псето да пређе преко улице, само ми, гомила ислужених ратника, убледели, слушамо и гледамо поманиталог четничког мајора како се дере и све више застрашује коње. Неће [←нећу] он [←ја] да чека [←*да чекам*] француске гумене куглице из наши [←*ваших*] докони прича са Крфа. Зна [←знам] он [←ја], каже, нема те скупштине у којој се може са комунистима причати, а поготову нема комунистичке скупштине у којој ће било ко од комуниста моћи да говори, а тешко да ће и они шта смети да кажу у својим скупштинама (Роровић, 1986, стр. 108–109).

Као што нам примери показују, полуслободним типом неуправног говора, Милутин препричава већ изречени говор лица именованих у ауторској дидаскопији, користећи облик трећег лица јединине, уместо првог. О томе сведоче употребљени заменички и глаголски облици.

КЊИГА О МИЛУТИНУ КАО ПОЛИФОНИЧНА СТРУКТУРА

У роману *Књига о Милутину* преплићу се различити типови говора, како би се што боље приказао свет ликова, њихови ставови и погледи, ратна дешавања, и извршила њихова реконструкција. Тиме добијамо једну полифоничну структуру²³, односно долази до стварања „разнолике игре говора“ (Bahtin, 1989, стр. 80). У врло кратким деловима текста, срећемо велики број различитих типова говора. Наиме, приповедајући о дешавањима из прошлости Милутин се јавља и као говорник и као саговорник, што је условило и промене у формама приповедања и смене типова говора.

Добро, бре, Босанац – питам га – јеси ли ти досад знао да си Босанац и да си ми браћо, или си ти дознао њек огде, на Сирмову? Од која сам се ја досад бранио и од која ја морам да бежим са своје земље – не дозвољавам да ме прави будалом. Знаш ја ко је мени брат. Томе не треба да ме уче ни краљ ни влада. Па је л’ тако? Како то да је мени Босанац брат, је л’ ја нисам брат Босанцу! Заврљачим ону чизму, сетим се нашег учитеља и станем га псовати за све што нам је о Младобосанцима причо: да ће сву Босну да дигну и са нама да се сврстају (Роровић, 1986, стр. 17).

Како у наведеном примеру можемо приметити, долази до мешања већег броја типова говора. Наиме, у првим двама интегративним реченицама Милутин преноси властите изговорене речи користећи форму управног говора. Након тога следи неизречени управни монолошки говор солилоквијумског типа, којима Милутин изражава властита схватања и на крају неправни говор са везником *да*, којим је Милутин реконструисао говор свога учитеља.

Начелник се упрео. Шетка. Трља браду. Погледа ме, па мане главом. Шта би било, вели, кад би краљу сва сељачка писма, ваше жалбе и кукумавчења, сизала у руке. Чуди њега [← Чуди мене], каже што смо ми [←што сје ви] сељаци овамо [←овде] у Србији навикли да разговарамо [←да разговараше] са нашим [←са вашим] владарима како нам кад устреба [←како вам кад устреба]. Е, сад не може иако, вели, ишла су иа време-

²³ О полифонији типова туђег говора у Рисојевићевим романима писала је Миланка Бабић (в. Бабић, 2014, стр. 146–150).

на. Није више држава што је била, нији је владар више ваш, сељачки! (Поровић, 1986, стр. 63).

У приказаном примеру прва четири парцелисана исказа имају улогу ауторског говора. Затим следи неконекторски тип неуправног говора. У следећем исказу Милутин препричава дијалог у коме је био активни учесник и врши евокацију начелничког говора коришћењем полуслободног неуправног говора (долази до претварања ја-форме приповедања у он-форму приповедања).

ЗАКЉУЧАК

Књига о Милутину представља структурно сложену творевину, добијену преплитањем и укрштањем различитих перспектива и типова говора – различитих модела и подмодела управног и неуправног говора. У приповедању су присутне две перспективе: ауторска, којом нам Милутин приповеда о догађајима из прошлости, и перспектива у којој се Милутин појављује као активни учесник у дешавањима, те се тиме стиче утисак да је Милутин стално присутан и у времену и у простору о ком приповеда.

Иако може изгледати да сви јунаци романа говоре истим језиком, који се истовремено јавља и као глас аутора, Поповић допушта јунацима и да сами проговоре, што доводи до тога да се чешће јављају форме са управним говором. У роману смо забележили следеће типове управног говора: неуведени и уведени слободни управни говор, недословни управни говор, фрагментарни управни говор, изречени и помишљени управни говор, управни монолошки говор. Иако смо забележили већину подмодела управног говора, наш корпус није показао присуство неуправно-управног типа говора. Управни говор се у роману, углавном, маркира употребом црте (изузев фрагментарног који се обележава наводницима) и двотачком одваја од ауторске дидаскалије, уколико се она јавља у препозицији. Поред наведене позиције, забележили смо и ауторску дидаскалију у интерпозицији и постпозицији. Освртом на њену структуру, уочили смо да у највећем броју примера садржи глаголе говорења (*verba dicendi*) или глаголе које садрже компоненту говорења и појачавају експресивност, уз истицање субјекта. Експресивност исказа појачана је и употребом бројних дијалекатских особина шумадијско-војвођанског дијалекта (у Милутиновом и говору

осталих ликова) и источно-херцеговачког у Живанином говору.

Када је у питању модел преношења туђег говора као неуправног, у роману смо уочили присуство неконекторског неуправног говора, слободног неуправног говора и полуслободног неуправног говора. Иако бисмо очекивали да најдоминантнији тип говора буде слободни неуправни говор, будући да је овај тип говора карактеристичан за романескну књижевност, наш корпус показује другачије стање.

На крају, остаје нам да закључимо да *Књиџа о Милутину* представља врло шаролику творевину насталу мешавином различитих типова говора, уклопљених као говор у говору.

ИЗВОР

Popović, D. (1986). *Knjiga o Milutinu*. Beograd: NIRO „KNJIŽEVNE NOVINE“.

ЛИТЕРАТУРА

Ашић, Т. и Додиг, М. (2014). Слободни индиректни говор у романима „Тврђава“ и „Дервиш и смрт“ Меше Селимовића и његови преводни еквиваленти у француском језику. У: М. Ковачевић (ур.), *Наука и глобализација*, 8/1. Том 1/1 (377–392). Источно Сарајево: Филозофски факултет.

Бабић, М. (2014). Однос ауторског и туђег говора у роману „Босански целат“ Ранка Рисојевића. У: М. Ковачевић (ур.), *Наука и глобализација*, 8/1 (141–153). Источно Сарајево: Филозофски факултет.

Јањушевић Оливери, А. (2015). Типови туђег говора у *Башићи сљезове доје* Бранка Ћопића. У: М. Ковачевић (ур.), *Наука и слобода*, књига 9, Том 1/1 (129–144). Источно Сарајево: Филозофски факултет.

Ковачевић, М. (2000). Прегнанција у ауторској дидаскалији. У: М. Ковачевић, *Стилистика и драматика стилистичких фигура* (245–261). Београд: Јасен.

Ковачевић, М. (2012а). О граматичко-стилистичком терминосистему туђег говора. *Српски језик*, XVII, 13–38.

Ковачевић, М. (2012б). О типовима туђег говора у роману *Сара* Петра Сарића. У: М. Ковачевић, *Лингвистика књижевности* (310–329). Београд: СКЗ.

Ковачевић, М. (2012в). Синтаксичко-стилистичке особине слободног неуправног говора у романима Меше Селимовића и Скендера Куленовића. У: М. Ковачевић, *Лингвистика књижевности* (330–350). Београд: СКЗ.

- Ковачевић, М. (2012г). Стилско-језичке карактеристике бајки *Долина јорјована* Тиодора Росића. У: М. Ковачевић, *Линівосиилисџика књижевној џексиа* (254–273). Београд: СКЗ.
- Ковачевић, М. (2012д). Језичка слика рата у роману *Тој је био врео* Владимира Кеџмановића. У: М. Ковачевић, *Линівосиилисџика књижевној џексиа* (274–296). Београд: СКЗ.
- Ковачевић, М. (2019а). Умјесто увода шта је то интегрална стилистика. У: М. Ковачевић (ур.), *Сџилске доминанџе срџских џрозних џисаџа* (7–42). Андрићград: Андрићев институт.
- Ковачевић, М. (2019б). Специфичности Ненадићевог *Дороџеја* у језичкој типологији модерног српског романа. У: М. Ковачевић (ур.), *Сџилске доминанџе срџских џрозних џисаџа* (75–102). Андрићград: Андрићев институт.
- Ковачевић, М. (2019в). Језичко-стилске особине исказивања етничко-вјерских контраста у Ђопићевим причама. У: М. Ковачевић (ур.), *Сџилске доминанџе срџских џрозних џисаџа* (273–294). Андрићград: Андрићев институт.
- Мимовић, М. (2018). Типови туђег говора у роману *Зло џрољеђе* Михаила Лалића. У: Г. Јашовић (ур.), *Милораџ Ђораџ, џеџаџој и научни радник* (213–222). Косовска Митровиџа: Филозофски факултет.
- Николић, М. (2020). Србистичка истраживања типова туђег говора током последње две деценије. *Срџски језик: сџудџе срџске и словенске*, XXV, 287–301.
- Реџић, Е. (2019). Типови туђег говора у роману „Митрова Америка” Петра Сарића. *Зборник раџова Филозофској факулџеџа*, XLIX, бр. 1, 125–140.
- РМС 1 (1967). *Речник срџскохрвајској књижевној језика*, књига прва. Нови Сад – Загреб: Матиџа српска – Матиџа хрватска.
- РМС 3 (1969). *Речник срџскохрвајској књижевној језика*, књига трећа. Нови Сад – Загреб: Матиџа српска – Матиџа хрватска.
- РМС 5 (1973). *Речник срџскохрвајској књижевној језика*, књига пета. Нови Сад: Матиџа српска.
- Bahtin, M. (1980). *Marksizam i filozofija jezika*. Beograd: Nolit.
- Bahtin, M. (1989). *O romanu*. Beograd: Nolit.
- Katnić Bakaršić, M. (2001). *Stilistika*. Sarajevo: Ljiljan.
- Katičić, R. (1986). *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: JAZU.
- Prins, Dž. (2011). *Naratološki rečnik*. Beograd: Službeni glasnik. Доступно на: https://kupdf.net/download/derald-prins-naratoloki-renik_59c3072b08bbc5a8126870cc_pdf

MILICA J. DEJANOVIĆ

UNIVERSITY OF PRIŠTINA IN KOSOVSKA MITROVICA
FACULTY OF PHILOSOPHY
DEPARTMENT OF SERBIAN LANGUAGE AND LITERATURE

SUMMARY

TYPES OF OTHER PEOPLE`S SPEECH IN *THE BOOK OF MILUTIN*
BY DANKO POPOVIĆ

The subject of this paper are different types of speeches in the novel *The Book of Milutin* by Danko Popović. The paper provides description of different types of speeches and their modifications. Structural characteristics of direct and indirect speech of the corpus will be presented and analysed. The analysis is based on the classification first presented by Miloš Kovačević.

KEYWORDS: types of speech; author speech; direct speech; indirect speech; The Book of Milutin; Danko Popović.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).